

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej wydanym w postępowaniu upadłościowym osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej – P. M. umorzył wszystkie zobowiązania upadłego powstałe przed ogłoszeniem upadłości, a nadto obciążył kosztami postępowania upadłościowego Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy ustalił, że upadły uprzednio zarabiał na podstawie umowy o pracę wynagrodzenie w kwocie 1.543,59 zł netto, a obecnie w kwocie 1.430 zł netto. Zamieszkuje w lokalu mieszkalnym wynajętym od niepełnosprawnego brata, który pokrywa opłaty za to mieszkanie. Wszelkie koszty związane z eksploatacją lokalu ponosi natomiast upadły wspólnie z bratem (energia elektryczna – 84 zł, gaz - 40-50 zł oraz abonament telefoniczny i telefon). Łącznie koszty mieszkaniowe i opłaty medialne obciążają upadłego kwotą ok. 700 zł miesięcznie. Po śmierci matki upadły opiekuje się bratem, który jest osobą całkowicie niezdolną do pracy i samodzielnej egzystencji. Umieszczenie go w ośrodku opieki jest zbyt kosztowne, a konieczność sprawowania opieki znaczenie ogranicza upadłemu zdolności zarobkowe, jak również na negatywny wpływ na podjęcie przez niego leczenia i przeprowadzenie dwóch zabiegów operacyjnych.

W takim stanie rzeczy, w ocenie Sądu Rejonowego znajduje zastosowanie art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. zezwalający na umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli. Opisana powyżej sytuacja osobista upadłego wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. Uzyskiwane dochody ze stosunku pracy upadły przeznaczają w całości na pokrycie kosztów utrzymania.

W zażaleniu wierzyciel(...) im. F. S. w G. zarzucił naruszenie:

- art. 491¹⁶ ust. 3 p.u.n. poprzez jego niewłaściwą wykładnię, skutkującą ustaleniem przez Sąd Rejonowy planu spłaty z pokrzywdzeniem wierzycieli, w tym skarżącego;
- art. 491¹⁵ p.u.n. poprzez jego niezastosowanie, skutkujące nieustaleniem planu spłaty wierzycieli.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie planu spłaty, na mocy którego upadły byłby zobowiązany do zaspokojenia wierzycieli w kwocie 300 zł miesięcznie przez okres 36 miesięcy.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się nieuzasadnione.

W pierwszej kolejności należało zaakcentować, że ze względu na datę ogłoszenia upadłości dłużnika P. M. – 4 listopada 2015 r. zastosowanie będą miały przepisy prawa upadłościowego w kształcie obowiązującym do daty 31 grudnia 2016 r. – sprzed nowelizacji do tego aktu prawnego dokonanej na mocy art. 428 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. prawo restrukturyzacyjne (Tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1574 ze zm.).

Skarżący nie kwestionował ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego, nie mniej jednak na potrzeby jego subsumpcji pod normy prawa materialnego, należy przypomnieć najistotniejsze dla sprawy fakty. Upadły osiąga dochody miesięczne ze stosunku pracy w wysokości 1.430 zł netto, wykonując pracę fizyczną, mimo, że posiada wykształcenie wyższe ekonomiczne. Mieszka z bratem J. M., którym się opiekuje ze względu na jego niepełnosprawność (I grupa inwalidzka, całkowita niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji ze względu na przebyte w dzieciństwie zapalenie opon mózgowych). Opieka nad bratem uniemożliwia upadłemu poszukiwanie innej, atrakcyjniejszej pracy – zgodnie z jego wykształceniem. Łącznie z zasiłkiem pielęgnacyjnym brat otrzymuje świadczenie rentowe w wysokości 967,80 zł. Sumarycznie zatem dochody upadłego i brata wspólnie zamieszkujących oscylują w granicach ok. 2.200 zł miesięcznie. Z tej kwoty ponoszone są opłaty na utrzymanie mieszkania, w tym media (ok. 570 zł miesięcznie), a także opłaty za energię elektryczną (ok. 80 zł) i gaz (ok. 40-50

zł). Ponadto upadły ponosi opłaty związane z telewizorem, internetem i telefonem. Udokumentowane zatem koszty stałe utrzymania upadłego wynoszą co najmniej 700 zł. Na utrzymanie upadłego i jego brata pozostaje zatem kwota po 750 zł, na rzecz każdego z nich. Zważywszy, że z tej kwoty należy zakupić żywność, leki, środki czystości i ubrania uzasadniony staje się wniosek, że w/w dochody (przy braku innych dochodów oraz majątku) wystarczają jedynie na minimalną egzystencję upadłego i jego brata. Z pewnością nie wystarczą natomiast na spłatę wierzycieli, choćby w minimalnym stopniu, które wynoszą 107.353,21 zł.

Przekładając powyżej ustalone fakty na grunt przepisów prawa materialnego należało zważyć, co następuje.

Zgodnie z art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. sąd umarza zobowiązania upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeśli osobista sytuacja upadłego w oczywisty sposób wskazuje, że nie byłby on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli. Poprzez pojęcie sytuacji osobistej upadłego w ujęciu tego przepisu, należy rozumieć nie tylko jego możliwości zarobkowe oraz koszty utrzymania siebie i rodziny, ale także i potencjalną zdolność zarobkową obecnie i w dającej się określić przyszłości - wynikającą z uwarunkowań faktycznych, w których upadły się znajduje. Ponadto wziąć tutaj należy pod uwagę posiadany przez upadłego majątek. Hipoteza zatem tego przepisu jest szersza od pojęcia możliwości zarobkowych, którym ustawodawca operuje w art. art. 491¹⁵ ust. 4 zdanie drugie p.u.n.

Ważne jest podkreślenia, jeśli stan faktyczny wypełnił przesłanki zastosowania umawianego przepisu, sąd umarza zobowiązania objęte postępowaniem upadłościowym, mimo, że taka decyzja procesowa jest z obiektywnych przyczyn niekorzystna dla wierzycieli. W rezultacie bowiem jej podjęcia wierzyciele nie otrzymają zaspokojenia nawet w najmniejszym stopniu. Sam jednak fakt umorzenia zobowiązań upadłego nie może być poczytywany per se za pokrzywdzenie wierzycieli w postępowaniu upadłościowym. Co prawda pomiędzy interesami dłużnika i wierzycieli w postępowaniu upadłościowym występuje dysonans celów tego postępowania, nie mniej jednak taka kolizja interesów została rozstrzygnięta przez ustawodawcę w dyrektywie generalnej zawartej w art. 2 ust. 2 p.u.n. Zgodnie z brzmieniem tej normy prawnej, postępowanie uregulowane ustawą wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej należy prowadzić tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a jeśli jest to możliwe - zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu. W razie kolizji interesów wierzycieli, których celem jest uzyskanie zaspokojenia, a interesem upadłego, który poprzez postępowanie upadłościowe zmierza do oddłużenia się, ustawodawca przyznał prymat pierwszeństwa funkcji oddłużeniowej postępowania upadłościowego. Oczywistym jest wszakże, że funkcja oddłużeniowa nie ma charakteru imperatywu w każdym postępowaniu, lecz winna być ona realizowana w oparciu o uregulowania szczegółowe zawarte w art. 491¹⁵ ust. 4 zdanie drugie p.u.n. oraz art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. Na podstawie bowiem zdolności zarobkowych upadłego i konieczności utrzymania upadłego i jego rodziny sąd ustala plan spłaty wierzycieli. Ustalenie planu spłaty jest zasadą postępowania upadłościowego osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Gdy natomiast sytuacja osobista upadłego jest tego rodzaju, że oczywistym jest, że jest on zdolny do dokonania jakichkolwiek spłat – sąd umarza zobowiązania. Przypadek zawarty w tym drugim przepisie ma charakter wyjątkowy i może być stosowany jedynie wtedy, gdyż wniosek o niemożności spłaty wierzycieli w świetle zebranych w sprawie faktów jest niewątpliwy i niepodważalny. Wtedy to, realizując funkcję oddłużeniową postępowania upadłościowego, sąd umarza zobowiązania.

W realiach niniejszej sprawy sytuacja osobista upadłego jest tego rodzaju, że nie będzie on w stanie spłacić wierzycieli choćby w najmniejszym stopniu, zarówno obecnie, jak i najbliższej dającej się określić perspektywie czasowej. Dochody upadłego uzyskiwane ze stosunku pracy są jedynym źródłem jego utrzymania – z uwzględnieniem renty brata przeznaczana jest w całości na zaspokojenie potrzeb ich wspólnego gospodarstwa domowego i to na poziomie minimalnych potrzeb egzystencjonalnych. Upadły ze względu na konieczność opieki nad bratem, który nie jest w stanie samodzielnie egzystować nie może wykorzystać w pełni możliwości zarobkowych, wynikających z wyuczonego zawodu. W końcu upadły nie posiada żadnego majątku. Skarżący nie kwestionuje okoliczności faktycznych sprawy, w szczególności ustaleń co do możliwości zarobkowych upadłego, jego dochodów, czy też sytuacji życiowej w której się znajduje. Skutkuje to uznaniem, że sytuacja osobista upadłego jest tego rodzaju, że nie będzie on w stanie spłacić wierzycieli nawet w niewielkim stopniu. W kontekście zastosowania art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. należy poczynić dygresję na temat dywagacji zawartych w uzasadnieniu zażalenia, że dochody upadłego przekraczają minimum socjalne, co

uzasadnia wyznaczenie upadłego planu spłaty. Otóż minimum socjalne określa koszty utrzymania na podstawie cen dóbr służących do zaspokojenia kosztów bytowych i konsumpcyjnych na niskim poziomie. Z jego wysokości nie można wszakże wnosić ad hoc, że w zakresie przekraczającym wysokość tego minimum upadły jest w stanie spłacać wierzycieli. Ustalenie takiej możliwości następuje in casu na podstawie okoliczności faktycznych danego przypadku.

Mając powyższe na uwadze nie można podzielić argumentów zażalenia, że Sąd Rejonowy naruszył art. 491¹⁶ ust. 1 p.u.n. Uznanie, że zachodzą przesłanki z tego przepisu, sąd nie ustalana planu spłaty, a to wyłącza automatycznie zastosowanie art. 491¹⁵ ust. 4 zdanie drugie p.u.n., co skutkuje przyjęciem, że i ten zarzut zażalenia nie może zostać uwzględniony.

Z tych powodów nie można podzielić zarzutów zażalenia co do naruszenia wskazanych w nim norm prawnych.

Z tego powodu zaskarżone orzeczenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 35 p.u.n. orzeczono jak na wstępie.

M. P. D. G. J.